

Stanisław Widerszpil

O nauczaniu socjologii w Wyższej Szkole Nauk Społecznych

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 14/1, 149-150

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

najmniej na razie, znaczna ilość studentów, którzy mają już za sobą ukończony jeden kierunek studiów. W roku bieżącym na łączną liczbę studentów zapisanych na I II i III rok studiów przypada ponad $\frac{1}{3}$ na studentów-magistrów. Mamy wśród nich magistrów prawa, filozofii, etnografii, historii, filologii polskiej a nawet magistrów nauk technicznych i rolnych.

Katedra Socjologii i Demografii UJ przyjęła w programie swej działalności specjalizację w trzech kierunkach: historii myśli społecznej, socjologii miasta oraz zagadnień demograficznych i socjologicznych związanych z procesami migracji ludności. Prace pierwszego kierunku specjalizacji są — poza prowadzonymi przez prof. Rybickiego badaniami nad wpływem *Polityki* Arystotelesa na nowożytnie teorie społeczne — na razie mało zaawansowane.

Żywiej rozwinęły się prace badawcze w drugiej dziedzinie specjalizacji, socjologii miasta. W tym zakresie podjęto dwa szerzej zakrojone badania. Jedno z nich, to badania strefy podmiejskiej Krakowa w jej aspektach przestrzennych, gospodarczych, demograficznych i socjologicznych. Badanie to ma dać zarówno obraz dokonanych przemian i możliwości rozwojowych jednej konkretnej strefy podmiejskiej, jak i stanowić przyczynek do teoretycznego ujęcia ważnego dla socjologii miasta zagadnienia podmiejskich regionów. Drugie badanie ma za przedmiot procesy przystosowania ludności miejscowej i napływowej w Nowej Hucie do warunków życia miejskiego. Prowadząca te prace grupa rozpoczęła je od badań nie nad ludnością napływową, lecz nad zmianami w warunkach życia i towarzyszącymi im zmianami w postawach i dążnościach u ludności z dawna zamieszkałej w gromadach, na których terenie powstała Nowa Huta. I tu można przypuszczać, że badania te będą miały znaczenie nie tylko dla poznania tak ważnego zresztą zbiorowiska ludzkiego, jakim jest Nowa Huta, ale i dla studium procesów społecznych zachodzących w ogóle w Polsce w erze szybkiej industrializacji. Podjęcie prac w zakresie socjologii miasta pozwala Zakładowi Socjologii i Demografii wiązać swą działalność na tym odcinku z pracami Komitetu i Instytutu do Spraw Urbanistyki i Architektury oraz miejscowych urbanistów.

Zarówno badania nad strefą podmiejską, które prowadzi asystent mgr J. Sulimski — jak i wspomniane badania nad Nową Hutą, obejmują w szerokim zakresie tematykę ruchów ludnościowych, w szczególności ruchów migracyjnych i towarzyszących im zmian społecznych.

Niezależnie od tego zagadnienia migracji są przedmiotem zainteresowania Katedry i to na dwojakiej płaszczyźnie. Podejmuje się oparte o literaturę przedmiotu prace, które dotyczą teorii ruchów migracyjnych, zwłaszcza zaś ich klasyfikacji. Równocześnie — chociaż Katedra Socjologii i Demografii nie działa na Ziemiach Zachodnich — grupa współpracowników katedry pod kierownictwem mgr Jana Kmiecika podjęła i przeprowadziła, korzystając z poparcia Rady Naukowej dla Spraw Ziem Zachodnich, badania terenowe nad ruchami migracyjnymi na Warmii i Mazurach, głównie nad ruchem odpływowym ludności rodzimej. Wyniki tych badań opracowuje się w chwili obecnej.

Jan Kmiecik

O NAUCZANIU SOCJOLOGII W WYŻSZEJ SZKOLE NAUK SPOŁECZNYCH

Wyższa Szkoła Nauk Społecznych przy KC PZPR w Warszawie utworzona została w roku akad. 1957/58 jako partyjna wyższa uczelnia, kształcąca działaczy społecznych.

Na uczelni tej istnieją 2 wydziały: Wydział Historyczno-Socjologiczny i Wydział Ekonomiczny. Wydział Historyczno-Socjologiczny liczy 176 studentów, w tym na I roku

63, na II roku 53, na III roku 60. Socjologia jest jednym z głównych przedmiotów na Wydziale Historyczno-Socjologicznym. Program 3-letnich stacjonarnych studiów na tym Wydziale obejmuje około 550 godzin zajęć z grupy przedmiotów filozoficzno-socjologicznych. Do najważniejszych przedmiotów tej grupy należą:

1. Wybrane zagadnienia historii filozofii i myśli społecznej (do Marksa). 2. Podstawowe zagadnienia filozofii marksistowskiej. 3. Główne kierunki filozofii i socjologii drugiej połowy XIX i XX w. 4. Podstawowe zagadnienia socjologii marksistowskiej. 5. Socjologia szczegółowa. 6. Metody badań społecznych. 7. Statystyka wraz z demografią. 8. Wykłady monograficzne o współczesnych kierunkach socjologicznych. Literatura obowiązkowa do tej grupy przedmiotów wynosi około 7000 stron. Obejmuje ona oprócz źródeł i opracowań marksistowskich, wartościowe prace autorów niemarksistowskich, polskich i zagranicznych.

Podstawowe zagadnienia socjologii marksistowskiej to systematyczny przegląd najważniejszych problemów socjologii ogólnej, naświetlany z punktu widzenia materializmu historycznego (przedmiot socjologii, czynniki rozwoju społecznego, teoria grup, klas, warstw społecznych, teoria państwa, zagadnienia zmian społecznych i rewolucji, teoria narodu, formy świadomości społecznej, problemy humanizmu). W poszczególnych zagadnieniach przytaczane są również stanowiska kierunków niemarksistowskich, przy czym zwraca się uwagę na to, jakie problemy, pojęcia, sposoby podejścia mogą być zaadaptowane na gruncie materialistyczno-historycznej interpretacji.

Wykłady z socjologii szczegółowej stanowią informację o zastosowaniu zasad socjologii ogólnej i technik socjologicznych do badania różnych dziedzin życia społecznego (socjologia przemysłu, rolnictwa, stosunków politycznych, religii, rodziny, wychowania i in.). Wykładowcami tego przedmiotu są specjaliści, pracujący w danych dziedzinach w różnych ośrodkach naukowych.

Nauczanie statystyki wraz z demografią i metod badań społecznych ma na celu zapoznanie studentów z podstawowymi metodami zbierania, opracowywania i analizy materiałów statystycznych, danych ankietowych, dokumentów osobistych i innych tym podobnych źródeł.

Obok wykładów prowadzone są proseminaria oraz seminarium dyplomowe na III r., poświęcone dwom zagadnieniom (do wyboru): 1. socjologii klas i partii politycznych, 2. socjologii religii. W seminarium socjologicznym uczestniczy w br. 17 studentów.

Przy Katedrze Filozofii i Socjologii istnieje od roku Pracownia Badań Społecznych, w ramach której działają 3 zespoły. Zajmują się one badaniem zagadnień życia partyjnego oraz problemami stratyfikacji społecznej. W pracach badawczych — obok pracowników naukowych — biorą udział studenci, których dana dziedzina interesuje. W czasie wakacji odbywają oni 3-tygodniową praktykę, przeważnie w charakterze ankieterów, do czego są przygotowywani w ciągu roku akademickiego.

Nauczanie socjologii w WSNS ściśle powiązane jest ze studiami filozoficznymi i historycznymi. Przedmioty historyczne (historia powszechna, historia Polski, wstęp do badań historycznych) obejmują około 800 godzin zajęć.

W przyszłości — po zdobyciu większego doświadczenia i wzmocnieniu kadr naukowych — przewiduje się wyodrębnienie specjalizacji socjologicznej i rozbudowę Pracowni Badań Społecznych.

W br. akademickim opuszczają WSNS pierwsi absolwenci, którzy będą mogli przygotowywać prace magisterskie na zaocznym IV roku studiów w WSNS, względnie na innych uczelniach.

Stanisław Widerszpil